

Otto Max Werner

Frankfurt am Main 15 maart 1913

Sobibor 9 juli 1943; 30 jaar

Emma Dina Werner Polak

Amersfoort 8 januari 1916

Sobibor 9 juli 1943; 27 jaar

Else Emilie Werner

Amsterdam 6 juli 1938

Sobibor 9 juli 1943

5 jaar

Emma Polak werd in 1916 in Amersfoort geboren als dochter van Henri Polak en Emilie Parser. Zij trouwde in Amsterdam¹ met de Joodse vluchteling Otto Max Werner, zoon van Julius Werner en Elsa Bass. Otto zat net als zijn vader en zijn oudere broer Joseph in de diamanthandel. In Amsterdam werd in 1938 hun dochtertje Elsa/Else Emilie geboren.

Begin 1940 verhuisde het gezin naar de Stadhouderslaan 28 in Soest.

Tijdens de Duitse inval in Nederland in mei 1940 werden ongeveer 9000 Soesters geëvacueerd omdat men vreesde dat er in Soest gevochten zou worden. De eerste groep evacués vertrok op vrijdagavond vanaf station Baarn om 22.55. Bets Grummels was daarbij met haar familie. In hun gezelschap was ook Emmy Werner-Polak en haar dochtertje Else. Bets Grummels deed in het boek 'Soest onder Vuur' verslag over deze evacuatie.

"Wij woonden op nummer 26 aan de Stadhouderslaan. Nummer 28 had vader verhuurd aan de uit Duitsland gevluchte joodse diamanthandelaar Otto Werner. Tijdens de mobilisatie lag Werner ingekwartierd bij fietsenmaker Klomp aan de Koninginnelaan en droegen wij zorg voor zijn vrouw en dochtertje."

Na een verblijf van vijf dagen bij schoolhoofd Groen in Enkhuizen reisde de familie Grummels met de joodse buurvrouw en haar dochtertje naar Soest terug. Bets

---

¹ Genealogieonline.nl 15 juni 1937

herinnerde zich hun aankomst in Baarn. *“Emmy Werner Polak raakte helemaal in paniek, toen ze bij de Oranjeboom de Duitsers zag die daar het verkeer stonden te regelen.”*

Toen in de zomer van 1942 de deportaties begonnen, werd de Joodse diamantairs de mogelijkheid geboden om tegen inlevering van diamanten, sieraden en andere kostbaarheden ter waarde van 30.000 gulden een voorlopige vrijstelling van deportatie te verkrijgen. Joden die van de geboden mogelijkheid gebruik maakten, kregen een zogenoemde *Sperrstempel* in hun persoonsbewijs.² Otto Werner greep deze mogelijkheid aan. Op de lijst van de Soester Joden opgemaakt op 27 februari 1943 werd vermeld dat het gezin voorkwam op de diamantlijst III No. 46 der vrijgestelden. Kort daarop, in maart, kreeg het gezin Werner de opdracht om te verhuizen naar Amsterdam. Geurt van Woudenberg, de verloofde van Bets Grummels, die actief was in het verzet bood het gezin een onderduikadres aan maar Otto Werner maakte geen gebruik van dit aanbod. Waarschijnlijk dacht hij veilig te zijn met zijn gekochte vrijstelling.³

In maart 1943 vertrok de familie naar Amsterdam. Zij werden uitgeschreven uit het bevolkingsregister van Soest en ingeschreven in Amsterdam alsof het een gewone verhuizing betrof. Ze kwamen terecht op het Merwedeplein 18h. Het plein waar ook de familie Frank woonde voor ze onderdoken. Hier waren veel woningen vrijgekomen omdat er al heel veel Joden waren opgepakt.

Op 20 juni 1943 vond er op het Merwedeplein (net als in de rest van de Rivierenbuurt, delen van Amsterdam-Zuid en Amsterdam-Oost) een grote razzia plaats.

Omdat eerdere razzia's onvoldoende resultaat hadden gehad, besloten de Duitsers deze razzia in het geheim voor te bereiden. Vroeg in de ochtend werden Amsterdam-Zuid en de Transvaalbuurt in Amsterdam-Oost compleet afgesloten. Met luidsprekerwagens werd de Joodse bevolking naar de verzamelpunten Daniel Willinkplein, Sarphatipark en Olympiaplein gedreven. Speciaal uit kamp Westerbork overgekomen administratie - medewerkers noteerden ter plekke de persoonsgegevens. Met trams werden de samengedreven Joden vervolgens naar het treinstation Muiderpoort gebracht. Zij vertrokken vandaar om drie uur 's middags met een lange passagierstrein en kwamen om negen uur in de avond in Kamp Westerbork aan.

5542 Joden, waaronder het gezin Werner, werden bij deze razzia opgepakt.

Medewerkers van kamp Westerbork schrijven Joden in op het Olympiaplein.

Op 6 juli 1943, de dag waarop Else 5 jaar werd, volgde het transport naar Sobibor waar Otto, Emma en hun kleine dochtertje op 9 juli vermoord werden.

---

² http://www.oorlogsgetroffenen.nl/thema/rechtsherstel/03_09_Diamanten

³ Soest onder Vuur pg 38

Bij het graf van Henri Polak en Milly Parser, de ouders van Emma, in Amersfoort, staat een gedenksteen voor Otto, Emma en Elsje.

Bronnen

Archief Eemland

arolsen-archives.org

Geke van de Merwe-Wouters, Soest onder Vuur

joodsmonument.nl

[online-begraafplaatsen.nl/begraafplaats/897/Begraafplaats-Soesterkwartier-](http://online-begraafplaatsen.nl/begraafplaats/897/Begraafplaats-Soesterkwartier-Amersfoort)

[Amersfoort](http://online-begraafplaatsen.nl/begraafplaats/897/Begraafplaats-Soesterkwartier-Amersfoort)

[oorlogsgetroffenen.nl/thema/rechtsherstel/03_09_Diamanten.](http://oorlogsgetroffenen.nl/thema/rechtsherstel/03_09_Diamanten)

Genealogieonline.nl